

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Балабақшада еңбек арқылы тәрбие берудің негізгі бағыттары

ЖАРИЯЛАНДЫ 19.03.2025	ТІРЕК СӨЗДЕР балабақша, балалардың дамуы, еңбек әрекеті, еңбек тәрбиесі, еңбекке баулу, жауапкершілік, тәрбие беру, ұқыптылық, шығармашылық	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/176961/
---------------------------------	---	---

Касымова Алмагуль Темирбековна

Лауазымы: Тәрбиеші

Ақмола облысы, Қорғалжын ауданы, Қорғалжын ауылы

Балауса бөбекжай-балақашасы

Аннотация

Бұл мақалада балабақшада еңбек арқылы тәрбие берудің маңызы, оның балалардың тұлғалық дамуына тигізетін ықпалы және негізгі бағыттары қарастырылады. Еңбек тәрбиесі – баланың өмірлік дағдыларын қалыптастыруға, олардың ұқыптылық, жауапкершілік, еңбекқорлық және ұжыммен жұмыс істеу қабілеттерін дамытуға ықпал ететін маңызды педагогикалық үдеріс. Еңбек әрекеттеріне ерте жастан дағдыланған бала болашақта қиындықтарды жеңуге бейімделген, өз ісіне жауапты, кез келген жағдайда белсенді әрекет ететін тұлға болып қалыптасады. Сонымен қатар, еңбек тәрбиесі балалардың шығармашылық қабілетін дамытып, олардың күнделікті өмірге бейімделуіне және әлеуметтік ортамен үйлесімді қарым-қатынас орнатуына көмектеседі. Бұл мақалада еңбек тәрбиесін жүзеге асырудың тиімді әдістері мен тәсілдері сипатталып, балабақшада еңбек әрекетін ұйымдастырудың ерекшеліктері жан-жақты талданады.

Кілт сөздер

Балабақша, еңбек тәрбиесі, балалардың дамуы, тәрбие беру, жауапкершілік, еңбекке баулу, шығармашылық, ұқыптылық, еңбек әрекеті.

Кіріспе

Еңбек – адамзат өркениетінің дамуындағы басты факторлардың бірі. Ежелден бері адам баласы еңбектің арқасында жетіліп, білім алып, қоғамда өз орнын тапқан. Сондықтан баланы еңбексүйгіштікке тәрбиелеу – оның өмірге бейімделуінің маңызды бөлігі. Қазіргі білім беру жүйесінде, әсіресе мектепке дейінгі тәрбие беру саласында, еңбекке баулудың маңызы күн санап артып келеді. Балабақшада еңбек тәрбиесін жүйелі ұйымдастыру арқылы балалардың өз бетімен әрекет ету қабілетін дамытуға, олардың жеке тұлғалық қасиеттерін жетілдіруге мүмкіндік туады.

Еңбек тәрбиесі баланың ойлау қабілетін дамытып, оны нақты әрекетке бағыттайды. Балалар белгілі бір еңбекті атқару барысында ұқыптылыққа, өз ісіне жауапкершілікпен қарауға, еңбектің маңызын түсінуге үйренеді. Сонымен қатар, еңбек әрекеттері баланың ұжыммен жұмыс істеу дағдыларын жетілдіреді, оның айналасындағы адамдармен қарым-қатынасын жақсартады. Осы себепті балабақшада еңбек тәрбиесін дұрыс ұйымдастыру – тәрбиешілердің негізгі міндеттерінің бірі болып табылады.

Балабақшада еңбек тәрбиесінің маңызы

Балабақшадағы еңбек тәрбиесінің басты мақсаты – балаларды еңбекке деген оң көзқарасқа тәрбиелеу, өзіне-өзі қызмет ету дағдыларын қалыптастыру, еңбек әрекеттері арқылы олардың шығармашылық және танымдық белсенділігін арттыру. Балалар күнделікті еңбек әрекеттерін орындау барысында қоршаған ортаны танып-біліп, белгілі бір ережелер мен нормаларға бағынады. Сонымен қатар, еңбек арқылы балалардың ерік-жігері қалыптасып, олар өз алдына белгілі бір мақсат қоя білуге және сол мақсатқа жету жолында табандылық танытуға дағдыланады.

Балалардың еңбекке араласуы олардың ұсақ моторикасын дамытып, қол бұлшықеттерінің жетілуіне де оң әсерін тигізеді. Мысалы,

ойыншықтарды жинау, қылқаламмен сурет салу, қағаздан түрлі фигуралар жасау сияқты жұмыстар баланың физикалық және психикалық дамуына оң ықпал етеді. Сонымен қатар, еңбек балаларды табиғатты қорғауға, оған қамқорлық жасауға үйретеді. Мысалы, гүлдерді суару, ағаш отырғызу сияқты іс-шаралар олардың экологиялық санасын қалыптастыруға ықпал етеді.

Балабақшада еңбек тәрбиесінің негізгі бағыттары

Өзіне-өзі қызмет ету еңбегі

Өзіне-өзі қызмет ету еңбегі – баланың күнделікті өмірде өз бетімен әрекет етуге үйренуіне ықпал ететін маңызды еңбек түрі. Бұл еңбек түріне өз киімін киіп-шешу, төсегін жинау, ойыншықтарын реттеу, тамақтану кезінде үстел басында өзін-өзі күте білу, қолын жуып, тазалықты сақтау сияқты қарапайым тұрмыстық әрекеттер жатады. Балаларға бұл әрекеттерді орындау үйретілгенде, олар өз бетінше шешім қабылдауға, еңбекке жауапкершілікпен қарауға бейімделеді.

Қоғамдық пайдалы еңбек

Қоғамдық пайдалы еңбек балалардың ұжымдық жұмыс жасау қабілетін арттырады. Мысалы, олар балабақша бөлмесін тазалауға, ауладағы өсімдіктерді күтіп-баптауға, кіші достарына көмектесуге қатысады. Осындай жұмыстарды орындау барысында олар өздерінің қоғам алдындағы жауапкершілігін сезініп, айналасындағыларға қамқорлық танытуға үйренеді.

Шығармашылық еңбек

Шығармашылық еңбек – балалардың эстетикалық талғамын қалыптастыратын, олардың қиялын дамытатын еңбек түрі. Балалар әртүрлі материалдармен жұмыс жасау арқылы (қағаз, саз, бояу, мата, табиғи материалдар) өздерінің шығармашылық қабілеттерін жетілдіреді. Сурет салу, мүсіндеу, аппликация жасау сияқты әрекеттер баланың қол икемділігін арттырып, оның ұсақ моторикасын дамытады.

Ауылшаруашылық еңбегі

Ауылшаруашылық еңбегі арқылы балалар табиғатпен тығыз байланыс

орнатады. Олар өсімдіктердің өсіп-жетілу процесін бақылап, оларды күтіп-баптауды үйренеді. Мысалы, гүлдерге су құю, бақшадағы көкөністерді баптау, ағаш отырғызу сияқты жұмыстар балаларға табиғатты аялау мен оған қамқорлық жасаудың маңыздылығын ұғындырады.

Балабақшада еңбек тәрбиесін ұйымдастыру жолдары

Балалардың еңбек дағдыларын дамыту үшін тәрбиешілер келесі әдіс-тәсілдерді қолданады:

- **Ойын әдісі** – еңбек әрекеттерін қызықты әрі тартымды ету үшін тәрбиешілер оны ойын түрінде ұйымдастырады.
- **Үлгі көрсету әдісі** – балаларға белгілі бір жұмысты орындау барысында тәрбиеші өзі үлгі көрсетеді.
- **Қайталау және тұрақты орындау** – баланың еңбек дағдылары тұрақты түрде қайталау арқылы қалыптасады.
- **Мадақтау және ынталандыру** – баланың атқарған еңбегін бағалап, оны ынталандыру олардың еңбекке деген сүйіспеншілігін арттырады.

Қорытынды

Балабақшада еңбек тәрбиесін жүйелі және дұрыс ұйымдастыру – балалардың жан-жақты дамуының басты шарты. Еңбек дағдыларына ерте жастан дағдыланған бала өз ісіне ұқыпты, жауапкершілігі мол және еңбекқор болып өседі. Сондықтан мектепке дейінгі ұйымдарда еңбек тәрбиесін тиімді ұйымдастырып, оның әдістерін жетілдіру – педагогикалық үрдістің негізгі міндеттерінің бірі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Ахметов, Н. «Мектепке дейінгі педагогика». Алматы: Рауан, 2018.
2. Жұмабекова, Ф. «Мектепке дейінгі тәрбие негіздері». Астана: Фолиант, 2020.
3. Құнантаева, Ш. «Балабақшада еңбек тәрбиесін ұйымдастыру».

Алматы: Білім, 2019.

4. *Мухамеджанова, Ә. «Еңбек тәрбиесінің теориясы мен әдістемесі». Алматы: Нұр-пресс, 2021.*
5. *Мұқанова, Б. «Мектеп жасына дейінгі балалардың даму психологиясы». Шымкент: Университет, 2022.*
6. *Сейілханова, Л. «Мектепке дейінгі ұйымдардағы педагогикалық үрдіс». Алматы: Қазақ университеті, 2020.*
7. *Тұрғынбаева, Б. «Шығармашылық қабілеттерді дамыту жолдары». Алматы: Раритет, 2017.*
8. *Шыныбекова, Ә. «Балалар психологиясы және тәрбие үрдісі». Астана: Фолиант, 2019.*

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.